

הרפורמה במס הכנסה – הפרשות סוציאליות (חלק א')

שקל ושות' עו"ד

סאלח אבו אלעסל, עו"ד (רו"ח)

1. הרפורמה במס – השינויים בקווים כלליים

- 1.1. בתאריך 24.7.2002 התקבל בכנסת ישראל, חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 132), התשס"ב- 2002 (להלן – "התיקון" או "הרפורמה"), המבטל, בין השאר, חלק ניכר מהפטורים ממס על רווחים שנצברו באפיקי חסכון כדוגמת פיקדונות, תוכניות חסכון, קופות גמל, קרנות השתלמות, פוליסות לביטוח חיים וכד'.
- 1.2. בהמלצות הועדה הציבורית לרפורמה, הוצע כי יגובש צוות שיערוך הצעה מפורטת לשינויים נוספים במיסוי בתחום קופות גמל. צוות כאמור טרם גובש.
- 1.3. במסגרת הרפורמה נקבע, כי התשואות, כפי שיוגדרו בפירוט בהמשך, מקופות גמל לתגמולים, מקרנות השתלמות, בין לעמית עצמאי ובין לעמית שכיר, יתחייבו במס, בכפוף לפטורים ולתקרות הפקדה מסוימים.
- 1.4. כך גם נקבע חיוב במס על התשואות ממרכיב החיסכון בפוליסה לביטוח חיים, ומתוכניות חסכון שצורפו לפוליסות ביטוח המנוהלות על ידי קופות גמל.
- 1.5. תחולת הוראות הרפורמה על קופות גמל הינה על הכנסות שיופקו או יצמחו החל מיום 1.1.2003 (להלן – "היום הקובע"), ושמקורם בהפקדות שיבוצעו לקופות הגמל החל מהיום הקובע ואילך.
- 1.6. יובהר, כי הרפורמה לא שינתה את שיעורי ההפקדות לקופות שתשואתן תמוסה בעקבות הרפורמה, והותירה על כנו, את הוראת הפטור במשיכת סכומי קרן ההפקדות בקופות האמורות.
- 1.7. ויודגש, כי השינוי היחיד שחוללה הרפורמה, הוא השינוי במיסוי התשואה הנצברת על הפקדות בקופות גמל לתגמולים, קרנות השתלמות ופוליסות לביטוח חיים. במילים אחרות, אין כל שינוי לגבי קופות גמל לקצבה, קופות גמל לפיצויים, קופות גמל למחלה, קופות גמל לחופש וכיוצ"ב.
- 1.8. על כן, נוכח האמור לעיל, סקירתנו את השינויים בעקבות הרפורמה מוגבלת רק לקופות גמל לתגמולים, קרנות השתלמות ופוליסות לביטוח חיים.

1.9. חלק א' של המאמר, נוגע לשינויים במיסוי קופות גמל בלבד.

2. קופות גמל לתגמולים

2.1. הדין ערב הרפורמה

2.1.1. ככלל, המחוקק פטר ממס סכומים המופקדים (לגבי עמית שכיר) והנמשכים מקופות גמל לתגמולים, בעמידה במספר תנאים, ללא אבחנה בין מרכיב הקרן ובין מרכיב הפירות.

2.1.2. כך, נקבע פטור למשיכות העובד (עמית שכיר) מקופת גמל לתגמולים בסעיף 179(17) לפקודה כי:

"כספים שקיבל עובד ושמקורן בתשלומי מעביד לקופת גמל לתגמולים וכספים אלה אינם חייבים במס על פי סעיף 87¹, ובלבד שלגבי תשלומים שנעשו משנת המס 1964 ואילך יהיו פטורים רק אותם כספים שמקורם בתשלומי מעביד בגבולות הסכומים על פי השיעורים שנקבעו בתקנות על פי סעיף 47, וכן כספים שחוייבו במס על פי סעיף 3(ה)1".

הסעיף, כאמור, קובע פטור ממס על הכספים המתקבלים בידי עובד מהפקדות מעבידו עבורו, בהתקיים התנאים שנקבעו בתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), התשכ"ד-1964 (להלן – "התקנות").

2.1.3. את התנאים האמורים נמצא בתקנה 19(א)1(א) לתקנות, המתנה את אישור קופ"ג ככזאת לצורכי מס הכנסה, לרבות לעניין סעיף 47 לפקודה, בשיעור הפקדה שלא יעלה על 5% מן המשכורת, כהגדרתה בתקנות:

"לקופת גמל לתגמולים - שיעור שלא יעלה על 5% מן המשכורת"².

ובתקנה 19(ב), אשר מתנה את האישור האמור בהפקדת סכום זהה על ידי העובד, עבורו הופקדו הכספים על ידי המעביד:

"אישור כאמור בתקנת משנה (א) לקופת גמל לתגמולים או לקופת גמל לקיצבה לא יחול אלא אם העמית השכיר שעבורו משלם המעביד לקופה כאמור, ישלם אף הוא מדי חודש בחודש למטרה האמורה סכום השווה לסכום ששילם המעביד...".

קרי – כל עוד ההפקדה בעבור העובד הינה בגבול 5% ממשכורתו, כהגדרתה בתקנות, והעובד מפקיד סכום זהה לסכום המופקד על ידי

¹ סעיף 87 לפקודה ממסה הפרשות לקרן שלא אושרה ותשלומים שלא כדין.

² במשיכת כספים שהופקדו בקופה עד וכולל שנת 1963, הפטור אינו מותנה בשיעור הפרשה.

המעביד, אזי משיכת הכספים שנצטברו עבורו, ללא אבחנה בין קרן לבין פירות, פטורה ממס.³

2.1.4. בנוסף, נקבעו כללים בכל הקשור למועד משיכת הכספים שנצברו עבור העובד, וזאת בתקנות 34, 34א, 34ב ו-35 לתקנות, ועיקרן:

2.1.4.1. חלפו ששה חודשים מן הפרישה, ובמהלכם לא התחיל העמית (השכיר) לעבוד בעבודה חדשה אצל מעביד חדש, ישולמו הכספים בתום ששת החודשים האמורים.

2.1.4.2. חלפו ששה חודשים מן הפרישה, במהלכם החל אותו עמית לעבוד אצל מעביד אחר, שלא מעביר בגינו כספים לקופת גמל לתגמולים או לקצבה. במקרה זה, העמית יהא זכאי למשוך את הכספים בחלוף שלושה עשר חודשים, מיום תחילת עבודתו בשורות המעביד החדש הנ"ל.

2.1.5. בדומה לפטור בעת המשיכה, נקבע פטור ממס לעובד, על חלק ההפקדה של מעבידו, וזאת במסגרת סעיף קטן (3)(ה1) הקובע כהכנסה לעניין הפקודה:

"סכומים ששילם מעביד לקופת גמל לתגמולים בשביל עובדו, העולים בחודש על 5% ממשכורתו של העובד או מהחלק השנים-עשר של תקרת ההכנסה המזכה כמשמעותה בסעיף 47, לפי הנמוך, יראום כהכנסת עבודה של העובד בעת ששולמו לקופת הגמל".

כלומר – סכומים המופקדים לקופת גמל לתגמולים על ידי המעביד, פטורים ממס במועד הפקדתם, ובלבד שאינם עולים על הנמוך בין שיעור 5% ממשכורתו של העובד, עבורו מופקדים הכספים האמורים, ובין החלק השנים-עשר של תקרת ההכנסה המזכה, העומדת כיום על סך של 9,400 ₪ לחודש.⁴

2.1.6. סעיף 9(18) לפקודה, הוא הפוטר ממס את משיכות העמית העצמאי, כמו גם העמית השכיר בגין חלקו בהפקדה לקופת גמל לתגמולים קובע כי:

"ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים שאינם חייבים במס על פי סעיפים 3(ד)⁵ או 87⁶, שקיבל יחיד ושמקורם בתשלומיו לקופת גמל; לענין פסקה זו, "קופת גמל" - למעט קופת גמל שהיא קרן השתלמות".

³ בדרי"כ, סכומי ההפקדה העודפים על 5% ממשכורת העמית השכיר מתחייבים במס בעת הפקדתם, זאת מכח סעיף קטן 3(ה1), ומשחויבו במס בעת ההפקדה, יחול עליהם הפטור בעת משיכתם.

⁴ קיימים בתקנות תנאים נוספים, לרבות בקשר למועדי ואופן התשלומים.

⁵ סעיף קטן 3(ד) לפקודה קובע כהכנסה את הסכומים ששולמו למעביד מקופת גמל.

⁶ סעיף 87 לפקודה ממסה הפרשות לקרן שלא אושרה ותשלומים שלא כדין.

סעיף זה אף הוא מותנה במשיכה בהתאם לכללים שנקבעו בתקנות.⁷

2.1.7. התקנה הנוגעת למשיכות תגמולים של עמית עצמאי היא תקנה 38 לתקנות, ועיקרה שמשיכת הכספים תעשה בכפיפה לכך ש:

2.1.7.1. עברו חמש עשרה שנה ממועד ההפקדה הראשונה.

2.1.7.2. אם הגיע העמית לגיל 65 בגבר ו- 60 באשה, בעבור חמש שנים מיום שהחל להפקיד כספים בקופה.

2.1.8. בכל הקשור לעמית עצמאי, קיימות מגבלות בודדות, בדבר ההפקדות לקופת גמל לתגמולים.

המגבלות הקיימות הן נשוא תקנה 2 לתקנות, בדבר גובה הסכומים אותם רשאי עמית עצמאי להפקיד, והמגבלה הקבועה בתקנה 38 לתקנות, המגבילה הפקדות חד פעמיות של עמיתים עצמאיים שהגיעו לגיל 60 בגבר ו- 55 באשה, בסכום שלא יעלה על המופיע בטור ד' בתוספת הראשונה בתקנות.

2.1.9. לסיכום, עינינו הרואות, כי מערכת המיסוי הקיימת ערב הרפורמה, העניקה פטור במשיכת כספי העמית מקופות גמל לתגמולים, בתנאים מספר, אך ללא אבחנה בין קרן ההפקדה, ובין ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים שנצברו על אותה קרן.

2.2. הדין לאחר הרפורמה

2.2.1. במסגרת הרפורמה נוסף סעיף קטן 3(ה) לפקודה הקובע:

"(1) ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים שקיבל יחיד מקופת גמל לתגמולים, שהיה זכאי לקבלם לפי הוראות הכללים, וכן ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים שקיבל מקרן השתלמות, במועדים הקבועים בסעיף 9(16א), יראו אותם כהכנסה מריבית.

(2) לענין סעיף זה –

"הכללים" - הכללים שנקבעו לפי סעיף 47;⁸

"קופת גמל" - כהגדרתה בסעיף 47;

..."

דהיינו – המחוקק קובע כי התשואה על הקרן הנמשכת על ידי העובד,

⁷ ק' יתח, ק' שטיינמץ, ר' עמינח המיסוי הפנסיוני וקופות הגמל (2000) פרק שלישי 4. יצוין, כי הפטור ממס בגין סכומי הקרן שהפקיד עמית אינו קבוע מפורשות, והוא נלמד ממכלול הוראות החקיקה, ראו: ק' יתח, ק' שטיינמץ, ר' עמינח המיסוי הפנסיוני וקופות הגמל (2000) פרק שלישי 5.

⁸ הם התקנות.

והכוללת: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים (כגון דיבידנד), הינה "הכנסה מריבית", שכלל חייבת במס.

זאת ועוד, המחוקק אינו עורך כל אבחנה בין עמית שהוא שכיר, לבין עמית עצמאי.⁹

2.2.2. בסעיף קטן 125ג(ב)(1) לפקודה, נקבע כי שיעור המס על ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים מקופת גמל לתגמולים, יהא בשיעור של 15%:

" על אף האמור בסעיף קטן (א) יחיד חייב במס בשיעור של 15% בכל אחד מאלה:

(1) על ריבית ורווחים שקיבל מקופת גמל לתגמולים וכן על ריבית ורווחים שקיבל מקרן השתלמות, במועדים הקבועים בסעיף 9(א16) או (ב16)."'

2.2.3. שילובן של שתי ההוראות הנ"ל, מלמדנו כי הדין כיום הוא, כי בבוא העת, בה יבצע הנישום משיכה על פי הכללים הקבועים בתקנות, של כספי התגמולים המופקדים עבורו או על ידו בקופת גמל לתגמולים, הוא יחויב במס בשיעור של 15% על התשואה שנצברה על הקרן המופקדת בקופת גמל, והכוללת: ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים, קרי – התשואה כולה.

2.2.4. כאמור, תחולת ההוראה דנא הינה על הפקדות מהיום הקובע. כך, סעיף 90(א) לחוק, משמר את תחולת סעיפי הפטור שסקרנו לעיל במסגרת סעיף 2.1, על ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים שמקורם בתשלומי המעביד, העובד או העצמאי, לקופת הגמל לתגמולים ששולמו לקופת הגמל, לפני היום הקובע.

2.2.5. יודגש: **לרפורמה אין נגיעה למשיכת כספי התגמולים שלא כדין או שלא על פי הכללים, ומשיכות כנ"ל ימוסו בהתאם לדין עובר לרפורמה.**

2.2.6. כן יצוין, כי עפ"י פרשנות רשויות מס הכנסה לסעיף התחולה (פרשנות הנראית סבירה בעינינו לאור לשון החוק: **"ששולמו לפני יום התחילה"**¹⁰), אין קשר באם התשלומים המופקדים לאחר היום הקובע, הינם בגין תקופות שלפני אותו יום¹¹, והם ימוסו כדין תשלומים ששולמו לאחר היום הקובע.

⁹ כך גם תחול הוראת הסעיף על עמית קיבוץ ועמית מושב שיתופי, בשינויים המחוייבים. ראו: סעיף 2.1 לחוזר מס הכנסה מס' 19.2002 מקצועית: "הרפורמה במס הכנסה – קופות גמל, קרנות השתלמות ופוליסות לביטוח חיים" (להלן – "החוזר").

¹⁰ הוא היום הקובע.

¹¹ ראו: סעיף 2.2 לחוזר מס הכנסה מס' 19.2002 מקצועית: "הרפורמה במס הכנסה – קופות גמל, קרנות השתלמות ופוליסות לביטוח חיים".

בצד הוראת החיוב לעיל, נקבעו פטורים והקלות, כפי שנסקור להלן:

2.2.7. סעיף 9(17) לפקודה, פוטר ממס את סכומי הפקדת המעביד (קרן) ממס בעת משיכתם על ידי העובד (העמית השכיר) לפי הכללים:

"כספים שקיבל עובד עד גובה תשלומי המעביד לקופת גמל לתגמולים וכספים אלה אינם חייבים במס על פי סעיף 87, ובלבד שלגבי תשלומים שנעשו משנת המס 1964 ואילך יהיו פטורים רק אותם כספים עד גובה תשלומי המעביד בגבולות הסכומים על פי השיעורים שנקבעו בתקנות על פי סעיף 47, וכן כספים שחוייבו במס על פי סעיף 3(ה1); לענין זה, "קופת גמל" - כהגדרתה בסעיף 47."

2.2.8. סעיף 9(18) פוטר ממס הפרשי הצמדה שקיבל עמית במשיכה על פי הכללים, ובעמית שכיר ללא קשר למקור ההפקדה, בין אם בוצעה על ידי המעביד ובין אם על ידי העובד:

"הפרשי הצמדה שאינם חייבים במס לפי סעיף 3(ד) או סעיף 87, שקיבל יחיד מקופת גמל לתגמולים, אשר מקורם בסכומים שהפקידו היחיד או מעבידו לקופת הגמל; לענין זה, "קופת גמל" - כהגדרתה בסעיף 47."

2.2.9. סעיף 9(18א) קובע הוראות פטור על ריבית ורווחים אחרים, כדלקמן:

"(א) ריבית ורווחים שמקורם בתקרת ההפקדה המוטבת, שאינם חייבים במס לפי סעיף 3(ד) או סעיף 87, שקיבל יחיד מקופת גמל לתגמולים בהגיעו לגיל פרישה, אם תקופת החיסכון בקופת הגמל לא פחתה מ- 15 שנים ממועד התשלום הראשון לקופת הגמל, ואם היה מועד התשלום הראשון לאחר שהגיע לגיל פרישה - חמש שנים מאותו מועד, או בפטירתו; בפסקה זו -

"גיל פרישה" - גיל 60 שנים;

"מועד התשלום הראשון" - כהגדרתו בפסקה 16(א)(ג);¹²

"קופת גמל" - כהגדרתה בסעיף 47;

"תקרת ההפקדה המוטבת" - הפקדה לקופת גמל לתגמולים שאינה עולה על סכום של 19,680 שקלים חדשים בשנת המס;

(ב) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע, בתנאים שיקבע, תקופת חיסכון קצרה מזו

¹²"מועד התשלום הראשון" - המוקדם מבין אלה: (1) סוף החודש שבו שולם התשלום הראשון; (2) סוף החודש שלגביו שולם התשלום הראשון, אך לא לפני תחילת שנת המס שבה שולם.

המפורטת בפסקת משנה (א). " (8) בפסקה (19), בסופה יבוא "בפסקה זו, "סכום המתקבל על פי פוליסה לביטוח חיים" - סכום המתקבל במותו של המבוטח על חלק הסיכון למקרה מוות בלבד, שבפוליסה לביטוח חיים, למעט סכום שהתקבל ממרכיב החיסכון או הנובע ממנו".

דהיינו – הריבית והרווחים האחרים, שמקורם בהפקדה שאינה עולה על 19,680 ₪ (נכון לשנת המס 2003) (להלן – "תקרת ההפקדה המוטבת" או "ההפקדה המוטבת"), בין שנעשתה על ידי העמית, ובין על ידי מעבידו, בין אם מדובר בעמית שכיר ובין אם מדובר בעמית עצמאי, יהיו פטורים ממס, בתנאים שלהלן:

2.2.9.1. משיכת עמית בהגיעו לגיל הפרישה (60), ובלבד שחלפו 15 שנה ממועד ההפקדה הראשונה לאותה קופה.

2.2.9.2. משיכת עמית לאחר שחלפו חמש שנים ממועד ההפקדה הראשונה לאותה קופה, וההפקדה דנא שולמה לאחר מלוא 60 שנה לעמית.

2.2.9.3. משיכת שאיריו של העמית בעת פטירתו.

2.2.10. יובהר, כי ההפקדה המוטבת הינה כלשון הסעיף: סך הפקדותיו של העמית לכל קופותיו.

2.2.11. **נכים ועיוורים -**

בנוסף, סעיף 59(ב) לפקודה קובע תקרה מוגדלת של פטור כדלקמן:

"היתה ההכנסה מיגיעה אישית של עיוור או נכה כאמור נמוכה מ-56,400 ש"ח או שלא היתה לו הכנסה כאמור, תהיה פטורה ממס גם הכנסתו שלא מיגיעה אישית, עד לסכום כולל של 56,400 ש"ח, ואולם אם היתה לו הכנסה מריבית המשולמת מכספים שהופקדו בפקדון, בתכנית חיסכון או בקופת גמל, אשר מקורם בפיצויים או בכספי ביטוח שקיבל היחיד בשל פגיעת גוף - עד לסכום כולל של 120,000 שקלים חדשים או סכום גבוה יותר שקבע שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת".

מדובר אם כן בפטור ייחודי, המוענק לנכים ועיוורים שהכנסתם מיגיעה אישית נמוכה, ולהם הכנסה מרבית, לרבות מקופת גמל לתגמולים, כשקרן ההפקדה מקורה בפיצויים או בכספי ביטוח שקיבל אותו נישום בשל פגיעת גוף.

יש לשים לב כי התקרה דנא הינה תקרה כוללת, קרי – אינה באה בנוסף למגבלת גובה הכנסת הנישומים הקבועה ברישא, ומתייחסת אך ורק למרכיב התשואה על הכספים שמקורם בהפקדה כאמור לעיל.

2.2.12. **קטינים -**

ראוי לציין, כי בסעיף 66(א)3 לפקודה, נקבע כי הכנסתו של קטין, מהתשואה המשולמת מקופת גמל, יראו בה כהכנסת ההורה שהוא בן הזוג הרשום:

"לענין הכנסות מחברה שקופה כהגדרתה בסעיף 1א64 והכנסות מריבית מועדפת או מריווח הון מועדף, יראו את הכנסותיו של בן הזוג הרשום ככוללות גם הכנסות כאמור של ילדו שטרם מלאו לו בשנת המס 18 שנים; לענין סעיף זה - "ריבית מועדפת" ו-"ריווח הון מועדף" - כהגדרתם בסעיף 65."

כלומר – לא יינתנו הטבות באופן נפרד לבן הזוג הרשום ולילדיו שטרם מלאו להם 18 שנה בשנת המס, והכנסת ילדיו הנ"ל של נישום, תיחשב כהכנסתו הוא.

3. חובת ניכוי מס במקור, דיווח והמצאת אישורים

3.1. החובה לנכות מס במקור מתשלומי התשואה ליחיד

3.1.1. תקנה 2 לתקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית), התשס"ג2002 - (להלן - "תקנות הריבית"), קובעת את חובתה של קופת גמל לנכות 15% מס מתוך הריבית שהיא משלמת ליחיד:

"(א) קופת גמל המשלמת ליחיד ריבית, תנכה ממנה מס בשיעור של 15%.

הוראת תקנת משנה (א) לא תחול על תשלום ריבית שחל לגביה פטור ממס לפי סעיף 9(18א) לפקודה, אם הגיש המקבל לקופת הגמל הצהרה לפי טופס 2401 על זכאותו לפטור כאמור."

3.1.2. תקנה 1 לתקנות מפנה להגדרת קופת גמל בסעיף 125 לפקודה:

"קופת גמל" - כהגדרתה בסעיף 125 לפקודה, למעט קרן השתלמות."

מסעיף 125 האמור, עולה כי הכוונה היא לקופת גמל לתגמולים:

"קופת גמל" - כמשמעותה בסעיף 47, למעט קופת גמל לקצבה, קופת גמל לפיצויים, וקופת גמל שבמשיכת הכספים ממנה חלות הוראות סעיפים 3(ד) או 87."

3.1.3. הוראות סעיף 9(18א) פורטו בהרחבה בסעיף 2.2.9, ועניינן פטורים לריבית ורווחים אחרים (כגון דיבידנד או רווחי הון), בתנאים מסוימים ובכפוף לתקרת ההפקדה המוטבת.

3.1.4. לגבי יתר ההגדרות הדרושות להבנת הוראת תקנה 2 הנ"ל, מופנים אנו על

פי תקנה 1(ב) לתקנות, להגדרות שנקבעו בצו מס הכנסה (קביעת ריבית כהכנסה), התשס"ג 2002- (להלן – "הצו"):

"לכל מונח בתקנות אלה תהיה המשמעות הנודעת לו בצו מס הכנסה (קביעת ריבית כהכנסה), התשס"ג - 2002".

3.1.5. בצו מוגדרת ריבית כלהלן:

"ריבית" - ריבית, הפרשי הצמדה חייבים, רווחים כמשמעותם בסעיף 125ג לפקודה ודמי ניכיון".

3.1.6. והפרשי הצמדה חייבים מוגדרים בצו כך:

"הפרשי הצמדה חייבים" - הפרשי הצמדה שאינם פטורים ממס על פי כל דין, לרבות הפרשי הצמדה חלקיים".

3.1.7. שילובם של ההוראות לעיל מלמדנו כי קופת גמל לתגמולים תנכה מכל תשלום ליחיד, במידה ומדובר במשיכה על פי הכללים, מס בשיעור של 15% מהתשואה שנצברה בגין הפקדות היחיד החל מהיום הקובע, בניכוי הפרשי הצמדה הפטורים כאמור בסעיף 9(18) לפקודה.

כמו כן, במידה והעמית ימציא לקופה הצהרה על פי טופס מס' 2401, בדבר זכאותו לפטורים הקבועים בסעיף 9(18א), אזי הקופה לא תנכה מס במקור עד גובה הסכומים הכלולים בפטור האמור.

3.1.8. פטורים אחרים ככל שיהיו קיימים, אינם בשליטת קופת הגמל או העמית, והקופה תהא חייבת לנכות את שיעור המס של 15%, אלא אם קיבלה אישור אחר מפקיד השומה, זאת בהתאם לתקנה 10 לתקנות הריבית:

"פקיד השומה רשאי להתיר בכתב, כי ניכוי המס לפי תקנות אלה יוקטן, אם היה סבור שעלול להתהוות עודף מניכוי המס לפי השיעורים האמורים".¹³

3.2. דוחות ואישורים

3.2.1. קופת הגמל תהא חייבת לשלם לפקיד השומה את המס שניכתה במועדים הקבועים בתקנה 12 לתקנות הריבית:

"(א) חייב שאינו מוסד כספי ישלם לפקיד השומה, עד היום ה-15 בכל חודש, את סכום המס שניכה לפי תקנות אלה, בחודש הקודם...".

3.2.2. כן נקבעה החובה להגשת דוח חודשי, וזאת בתקנה 13 לתקנות הריבית:

¹³ בסעיף 6.4 לחוזר נאמר: "החזרים בשל מס שנוכה ביתר ומתן פטור לנכים בהתאם לסעיף 9(5) (ב) לפקודה, יעשו בדרך של מתן אישור על פטור או הקטנת ניכוי במקור, על ידי פקיד השומה בלבד".

”(א) חייב שאינו מוסד כספי יגיש לפקיד השומה עד היום ה-15 בכל חודש, יחד עם תשלום סכום המס שניכה כאמור בתקנה 12(א), דוח לפי טופס 0102 על סכום המס שניכה כאמור וכן על הריבית והפרשי ההצמדה ששילם, בין אם נוכה מהם מס ובין אם לאו, ויפרט את סכום הריבית והפרשי ההצמדה החייבים במס ואת סכום הריבית והפרשי ההצמדה הפטורים ממס...”

3.2.3. כך גם החובה להגשת דוח שנתי, בתקנה 14 לתקנות הריבית:

”(א) חייב ירושם בטופס 0801 את כל הפרטים המפורטים בו, בתוך שבוע מיום התשלום, ויגיש את הטופס לפקיד השומה, יחד עם טופס 0866, כשהוא מסוכם לכל פרטיו, לא יאוחר מיום 31 במרס של כל שנה, והכל לגבי הריבית והפרשי ההצמדה ששילם בשנת המס הקודמת, בין אם ניכה מהם מס ובין אם לאו; בטופס 0866 ירוכזו גם סכומי הרישומים בטופסי 0801 ו-0107 או 0804/א, לפי הענין.

....

(ג) חייב העורך את חישובי הריבית ואת הניכויים מהם בדרך ממוכנת, יגיש לפקיד השומה את הדוחות האמורים בתקנת משנה (א) כפי שיורה הנציב”

3.2.4. כמו כן, נקבעה חובתה של קופת גמל להמציא לעמית אישור על המס שניכתה:

”חייב שניכה מס כאמור בתקנות אלה, ייתן לכל מי ששילם לו ריבית, לא יאוחר מיום 20 במרס של כל שנה, לגבי שנת המס הקודמת, אישור לפי טופס 0867 על הריבית והפרשי ההצמדה ששילם לו, וכן על שיעור המס ועל המס שניכה...”

3.2.5. לצורך תיאום בין קופות הגמל, באשר לסכומים הפטורים המוגבלים בתנאים ובתקרת ההפקדה המוטבת כאמור בסעיף 9(א18), אשר פורטו בסעיף 2.2.9 הנ”ל, מורשות הקופות למסור מידע, כמפורט בתקנה 18 לתקנות הריבית:

”לצורך קביעת סכום הריבית הפטור ממס לפי סעיף 9(א18) לפקודה, ולצורך ניכוי המס כאמור בתקנה 2, תהיה קופת גמל רשאית להעביר מידע לקופת גמל אחרת, במהלך שנת המס שבה הופקדו כספים לקופת הגמל או לאחריה”

נדמה, כי לאור הסתפקותו של המחוקק בהצהרה שתימסר על ידי העמית בדבר זכאותו לפטורים הקבועים בסעיף 9(א18), לא יעשה שימוש בתקנה הנ”ל.

3.3. כאמור, החובות הנ"ל: ניכוי מס במקור, דיווח ומתן אישורים, חלות רק מהיום הקובע על תשואות שנצברו על הפקדות שבוצעו אף הן מהיום הקובע ואילך, וזאת בהתאם לתקנה 20 לתקנות הריבית:

"(א) תחילתן של תקנות אלה ביום כ"ז בטבת התשס"ג (1 בינואר 2003) (להלן - יום התחילה) והן יחולו לפי הוראות אלה:

(1) בקופות גמל או בתכניות חיסכון בפוליסת ביטוח חיים - על ריבית ורווחים שמקורם בהפקדות לקופות הגמל או לתכניות החיסכון כאמור ביום התחילה ואילך".

4. הנחיות והוראות פעולה שפרסמו רשויות המס

נוכח האמור לעיל, על פי הנחיותיהן של רשויות המס¹⁴ על מנהלי קופות התגמולים לנהוג כלהלן:

4.1. להבחין בין כספים שהופקדו עד ליום הקובע, ובין כספים שהופקדו החל מהיום הקובע ואילך.

4.2. לגבי הסכומים שהופקדו החל מהיום הקובע, יערכו אבחנות כדלקמן:

4.2.1. סכומים שהופקדו החל מהיום הקובע עד לתקרה המוטבת, העומדת כיום, כאמור, על סך של 18,400 ש"ח.

4.2.2. ריבית שנצברה בשל הסכומים שהופקדו החל מהיום הקובע ואילך, ושמקורה בתקרת ההפקדה המוטבת (ריבית זו תהא פטורה ממס בכפוף לתנאים האמורים בסעיף 2.2.9 לעיל).

4.2.3. סכומים שהופקדו החל מהיום הקובע מעל לתקרה המוטבת.

4.2.4. ריבית שנצברה בשל הסכומים שהופקדו מעל לתקרת ההפקדה המוטבת (יתחייבו במס כאמור לעיל).

4.2.5. הפרשי הצמדה שנצברו בשל הסכומים שהופקדו החל מהיום קובע (אשר יהיו פטורים ממס כאמור בסעיף 2.2.8).

4.3. בכל משיכה של עמית, יבוצע ניכוי במקור כפי שפירטנו בסעיף 0 לעיל.

5. סיכום

¹⁴ ר' בחזור המקצועי.

- 5.1. לאחר התיקון, קיים חיוב במס על התשואה הנצברת על הפקדות עמיתים בקופות גמל לתגמולים המבוצעות החל מיום 1.1.03.
- 5.2. המס האמור מוטל בעת משיכת הכספים המופקדים, לרבות התשואה עליהם, על ידי העמית בהתאם לכללים הקבועים בתקנות.
- 5.3. תפקיד גביית המס והדיווח הוטל במסגרת תקנות מס הכנסה (ניכוי מריבית), התשס"ג2002-, על הקופות המשלמות את הסכומים והתשואות האמורים.
- 5.4. בהתאם לכך, על קופות הגמל לתגמולים להיערך, ולקיים אבחנות כלהלן:
- 5.4.1. על הקופה להבחין בין כספים שהופקדו עד ליום הקובע, ובין כספים שהופקדו החל מהיום הקובע ואילך.
- 5.4.2. לגבי הסכומים שהופקדו החל מהיום הקובע, נדרש לערוך את האבחנות הבאות:
- 5.4.2.1. סכומים שהופקדו החל מהיום הקובע עד לתקרה המוטבת, העומדת כיום, כאמור, על סך של 19,680 ש"ח.
- 5.4.2.2. ריבית שנצברה בשל הסכומים שהופקדו החל מהיום הקובע ואילך, ושמקורה בתקרת ההפקדה המוטבת (אשר תהא פטורה ממס בכפיפה לתנאים האמורים בסעיף 2.2.9 לעיל).
- 5.4.2.3. סכומים שהופקדו החל מהיום הקובע מעל לתקרה המוטבת.
- 5.4.2.4. ריבית שנצברה בשל הסכומים שהופקדו מעל לתקרת ההפקדה המוטבת (אשר תתחייב במס).
- 5.4.2.5. הפרשי ההצמדה שנצברו בשל הסכומים שהופקדו החל מהיום קובע (אשר יהיו פטורים ממס כאמור בסעיף 2.2.8).
- 5.5. בעת משיכת כספים על ידי עמית, על הקופה לנכות מס במקור בשיעור 15% מהריבית שנצברה על הפקדות העמית מהיום הקובע ואילך (להלן – "התשואות"), ויחולו כללים אלה:
- 5.5.1. הניכוי במקור יעשה מהריבית בניכוי הפרשי ההצמדה הפטורים ממס בהתאם לסעיף 9(18) לפקודה, כפי שפורט בסעיף 2.2.8 לעיל.
- 5.5.2. במידה והעמית ממציא לקופה הצהרה בהתאם לסעיף 9(18א) לפקודה, כפי שפורט בסעיף 2.2.9 לעיל, אזי התשואות מהן ינוכה המס במקור, יהיו בניכוי הסכומים כאמור בסעיף 5.5.1 הנ"ל, בנוסף לניכוי החלק הפטור ממס בהתאם להוראת סעיף 9(18א).
- לעניין זה, מורשות הקופות למסור מידע, לצורך קביעת סכום הריבית הפטור ממס, ולצורך ניכוי המס כאמור.
- 5.5.3. במידה והעמית ממציא אישור פקיד השומה על אחוז ניכוי במקור אחר מ-15%, תנכה הקופה מס בהתאם לאישור האמור.

- 5.6. הקופה תעביר את הכספים שניכתה במקור לפקיד השומה, עד היום ה-15 לחודש שלאחר החודש בו בוצע ניכוי המס במקור.
- 5.7. יחד עם תשלום סכום המס שנוכה, תגיש הקופה לפקיד השומה, דוח לפי טופס 0102 על סכום המס שניכתה כאמור וכן על הריבית והפרשי ההצמדה ששילמה, בין אם נוכה מהם מס ובין אם לאו, ותפרט את סכום הריבית והפרשי ההצמדה החייבים במס ואת סכום הריבית והפרשי ההצמדה הפטורים ממס.
- 5.8. בנוסף, נקבעה חובת רישום הפרטים בטופס 0801, בתוך שבוע מיום התשלום. הטופס יוגש יחד עם הטופס השנתי 0866.
- 5.9. הקופה תגיש מדי שנה דיווח שנתי על גבי טופס 0866, לא יאוחר מיום 31 במרס של כל שנה, והכל לגבי הריבית והפרשי ההצמדה ששילמה בשנת המס הקודמת, בין אם ניכתה מהם מס ובין אם לאו.
- 5.10. הקופה תמציא מדי שנה, לא יאוחר מיום 20 במרס של כל שנה, אישור לפי טופס 0867 לגבי שנת המס הקודמת לכל מי ששילמה לו תשואות, וזאת על הריבית והפרשי ההצמדה ששילמה לו, וכן על שיעור המס ועל המס שניכתה.